

Костюков Володимир

<https://orcid.org/0009-0001-7780-5195>

Кандидат педагогічних наук,
старший викладач кафедри вокального виконавства
Факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського
(Київ, Україна) E-mail: volodymyr.udu@gmail.com

МИСТЕЦЬКА ОСВІТА НА РІВНІ БАКАЛАВРАТУ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ КОНТЕКСТ ТА УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ

У статті розглянуто структурну організацію мистецької галузі України, що постає визначальним фактором для формування критеріїв якості у процесі підготовки бакалаврів; обґрунтовано реалії національної мистецької освіти, європейській досвід та порівняно їх освітні ініціативи; виокремлено кроки щодо вдосконалення мистецької сфери на рівні бакалаврату.

Мета роботи. Висвітлити сучасний стан досягнень і апгрейду мистецьких освітніх систем в Україні та за кордоном.

Методологія. Теоретична екзегеза – для смислового, контекстуального, змістовного дискурсу; синтезу, індукції та дедуції – обґрунтування сутності й структури міжнародного освітньо-мистецького контенту; полісистемності – виявлення синектики мистецької, педагогічної, культурно-просвітницької діяльності українських та зарубіжних закладів вищої освіти; порівняльний – виміру особливостей функціонування музичних інституцій України та зарубіжжя; вивчення та узагальнення педагогічного досвіду – аналізу реальних практик викладання (впровадження сонорики, інтермедіальних технологій) в українських та європейських закладах вищої освіти.

Наукова новизна публікації полягає у здійсненні цілісного компаративного аналізу змісту та технологій підготовки бакалаврів мистецьких спеціальностей в Україні та країнах ЄС у контексті сучасних викликів (діджиталізації, інтермедіальності та розвитку емоційного інтелекту); дістали подальшого розвитку стратегії інтеграції європейського досвіду (зокрема концепції індивідуальної освітньої траєкторії співака-інтерпретатора) в українську вищу школу без втрати національної виконавської самобутності.

Висновки. Сучасний міжнародний досвід у підготовці бакалаврів мистецької сфери свідчить про те, що розвинені країни усвідомлюють величезну цінність мистецтва. Він розглядається як важливий інструмент для збереження національної та культурної спадщини, а також як ключовий фактор соціального, економічного та освітнього прогресу. Саме тому успішність мистецьких освітніх систем європейських країн спонукає до вивчення їх передових методик, які можуть бути успішно інтегровані у вітчизняний навчальний процес бакалаврату.

Ключові слова: національна мистецька освіта, бакалаврат, європейський досвід, цінності, інновації.

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими практичними завданнями. Національна мистецька освіта сьогодні характеризується наявністю усталених функцій, певного статусу, специфічних вимог до вступних творчих випробувань, визначеної мети та конкретних завдань, а також встановленого кваліфікаційного рівня випускників. Структурні рівні мистецької освіти (початкова – фахова передвищя – вища) базуються на фундаментальних принципах світової мистецько-освітньої парадигми, яка забезпечує наскрізність і спадкоємність.

Академії, університети культури і мистецтв вже мають спрямованість на підготовку висококваліфікованих митців-виконавців, дослідників та викладачів вищої школи. Бакалаврат у даному контексті передбачає більш глибоке опанування змісту освітніх компонент: сольного співу (концертно-камерного), оперного класу, фольклору, класу ансамблю, методики навчання співу, майстерності актора, імпровізації, аранжировки, історії виконавства та ін., ніж на рівні

фахової передвищої освіти (коледжу). Навчальний план (240 кредитів ECTS) значно розширений дисциплінами з музично-цифрових технологій, медіаосвіти, інноваційних музичних практик, музично-оздоровчої діяльності, арттерапії.

Диплом бакалавра мистецтва є підтвердженням готовності до виконання професійних обов'язків та надає можливість випускникам продовжити навчання в магістратурі, оскільки сучасна Україна потребує фахівців, які мають повну вищу освіту. Вони поєднують глибокі знання з високими моральними якостями, підприємливістю та готовністю до співпраці. Важливими рисами компетентнісних спеціалістів постають: відповідальність, динамічність, конструктивний підхід, мобільність та вміння самостійно приймати рішення, що відповідає інноваційним тенденціям європейської системи музичної освіти.

Європейська освітня модель XXI ст. висуває жорсткі вимоги до підготовки майбутніх фахівців мистецького профілю, що зумовлює необхідність суттєвого вдосконалення змісту, методів, форм у вивченні фахових дисциплін, спрямованих на формування їхньої готовності до професійної діяльності. Сучасні освітні пріоритети України визначені законодавчими актами, зокрема законами України «Про освіту (Редакція від 2023 р.)», «Про вищу освіту» (2014), Національною доктриною розвитку освіти України в XXI столітті, Концепцією нової української школи (2016), Професійним стандартом «Викладач мистецької школи (за видами навчальних дисциплін)» (2022), які актуалізують потребу суспільства у новій генерації молодих фахівців високого освітнього, духовно багатого й креативного рівня.

Зокрема закон України «Про вищу освіту» встановлює фундаментальні засади для оновлення її системи, які відповідають завданням освітніх ініціатив ЄС (програми Темпус та Еразмус+) та спрямовують до злиття української вищої освіти з європейським освітнім простором, гармонізації стандартів та інтеграції в загальноєвропейську систему; запровадження триступеневої системи здобуття вищої освіти (структурування набуття освіти за трьома рівнями – бакалаврату, магістратури, аспірантури (PhD)/докторантури (DMA)); гарантування високої якості освіти та наукових досягнень через формування самостійного органу з контролю якості (ДСЯО) [5].

Такі реновації в освіті мистецького спрямування сприяють об'єднанню освітньої, наукової, творчої, інноваційної діяльності для створення синергетичного ефекту та стимулювання міжгалузевого прогресу; вільному переміщенню здобувачів і науковців у межах міжнародної академічної мобільності; отриманню освітніми інституціями самостійності в питаннях управління, кадрової політики, організації роботи та фінансового забезпечення, а також розбудові партнерських відносин між університетами та комерційним сектором як кращого узгодження освітніх програм з потребами міжнародного ринку праці.

Аналіз основних досліджень. Українські вчені зробили вагомий внесок у розуміння сучасних викликів мистецької освіти, особливо в контексті підготовки майбутніх викладачів музичного мистецтва в галузі культури й мистецтва як-от: О. Глузман, А. Козир, Н. Кравцова, А. Мартинюк, Т. Мартинюк, Л. Масол, О. Олексюк, Г. Падалка, Т. Рейзенкінд, О. Ростовський, О. Рудницька, О. Щолокова. Ґрунтовний аналіз історичної генези мистецького простору здійснили у своїх працях: В. Антонюк, Л. Бровчак, Ю. Грищенко, Г. Ніколаї, О. Стахевич, Т. Танько, Л. Тоцька, В. Черкасов.

У науковому доробку І. Боднарук, Т. Жигинас, І. Лисакової, Н. Мурованої, Т. Пляченко, М. Філіпчука обґрунтовано доцільність інтеграції сучасних технологій у навчально-виховний процес, що аргументує ефективність набуття професійної компетентності майбутніми фахівцями. Теоретико-методологічні засади формування особистісно-професійного профілю викладача музичного мистецтва у закладах вищої освіти висвітлено у дослідженнях О. Кузніченко, І. Левицької, К. Мельниченко, О. Плохотнюка, П. Харченко, М. Фалько.

Опрацювання джерельного масиву праць науковців: В. Безпаленка, В. Бондаренка, А. Вільчковської, Л. Кияновської, С. Кегеян, І. Кривохижої, І. Мокрогуз, В. Молчанової, Г. Ніколаї, М. Пшиходзінської, Т. Рейзенкінд, О. Ростовського, О. Суліменко, Е. Хол, О. Шевнюк, Г. Шевченко щодо міжкультурних відносин, зокрема в галузі мистецької освіти різних країн, забезпечило дослідження ґрунтовним активом позитивного досвіду для української освітньої платформи.

Мета статті. Висвітлити сучасний стан досягнень і апгрейду мистецьких освітніх систем в Україні та за кордоном.

Методи дослідження: теоретична екзегеза – для смислового, контекстуального, змістовного дискурсу; синтезу, індукції та дедукції – обґрунтування сутності й структури міжнародного освітньо-мистецького контенту; полісистемності – виявлення синектики мистецької, педагогічної, культурно-просвітницької діяльності українських та зарубіжних закладів вищої освіти; порівняльний – виміру особливостей функціонування музичних інституцій України та зарубіжжя; вивчення та узагальнення педагогічного досвіду – аналізу реальних практик викла-

дання (впровадження сонорички, інтермедіальних технологій) в українських та європейських закладах вищої освіти.

Виклад основного матеріалу. Рівень професійної музичної освіти, представлений академіями, інститутами культури та мистецтв і університетами, ставить за мету підготовку висококваліфікованих фахівців у сфері академічної музичної культури. Окреслені перспективи здійснюються завдяки комплексному впровадженню освітньої, виховної, наукової, культурно-просвітницької та методичної роботи. Випускники отримують кваліфікацію професійних солістів, концертних виконавців, артистів ансамблів, викладачів після закінчення бакалаврату.

Сьогоднішні професійні виклики диктують необхідність наявності повної вищої освіти. Подібна практика означає, що особи, які здобули передвищу фахову спеціальну освіту, мають прагнути до подальшого навчання та безперервного професійного зростання в університетському середовищі. На думку Л. Дудікової, готовність майбутніх фахівців до самовдосконалення є інтегративною характеристикою особистості, яка охоплює сукупність професійних знань та практичних навичок, розвиненість умінь самоосвіти та самовиховання, сформовану професійну самосвідомість, усвідомлення соціальної та особистісної цінності професійного розвитку, а також прагнення до нового та бажання досягти високого рівня майстерності. Для майбутніх викладачів мистецької сфери характер професійної діяльності вимагає глибокого розуміння як універсальних людських властивостей (мислення, уяви, емоцій тощо), так і індивідуальних, соціально-обумовлених рис (самосвідомості, темпераменту, впливу соціуму, системи цінностей), що створює міцний ґрунт для їхнього професійного самовдосконалення [4, 134].

Натомість Т. Сідлецька розуміє музичну освіту як надзвичайно важливий корелят сучасних державотворчих процесів та розглядає її з точки зору унікальної освітньої галузі, що ініціює реалізацію актуальних завдань, пов'язаних із духовною спадщиною соціуму. Через згаданий феномен, на думку дослідниці, формується його особистісна естетична культура. Вченкиня висвітлює період становлення музичної освіти в Україні, підкреслює накопичений науково-методичний та організаційний досвід, який сприяє досягненню високого рівня підготовки фахівців [10, 462].

Через призму наукових досліджень Л. Масол визначає компетентність як багатоаспектний критерій оцінки ефективності мистецької освіти та самоосвіти. Знана вітчизняна дослідниця підкреслює, що даний показник інтегрує ключові компоненти – змістовності (рівень засвоєних знань), процесуальності (сформовані вміння та навички), аксіології (система цінностей та орієнтацій), самореалізації (рівень активності та самостійності особистості) та креативності (розвиненість творчих здібностей) [7, 24].

Н. Мачинська і С. Стельмах зосереджують увагу на сучасних вимогах ринку праці, які вимагають ґрунтовної підготовки випускників та передбачають формування у них ключових компетенцій як-от: самостійного формулювання професійних завдань, розробки шляхів їх реалізації, що сприятиме зростанню продуктивності праці; аналітичної оцінки власної професійної діяльності; налагодження міжособистісних зв'язків та ефективної роботи з інформацією в командному складі; прагнення до безперервного професійного розвитку [8].

Цінність опанування бакалаврами вокального мистецтва як культуротворчого феномена полягає у поєднанні художньої виразності із соціальною комунікацією та розкритті через практичний виконавський досвід. Сучасний науково-розвідницький альянс репрезентує музичну освітню платформу як культурний код, що транслює духовні смисли світовій споживачькій спільноті через соно-онтологічні структури. Вокальне мистецтво виступає потужним засобом впливу, що синтезує акустичний і вербальний канали, передає не тільки семантичні змісти але й емоційні, символічні та екзистенційні переживання виконавця як носія академічної шкільної підготовки. Зазначене демонструє подвійну художньо-комунікативну природу, що робить його унікальною формою соціокультурного посередництва.

Модернізація національної мистецької освіти та її інтеграція у європейський простір вимагають вивчення сучасного зарубіжного досвіду підготовки професіональних музикантів та викладачів. Аналіз українських та міжнародних джерел виявив багато позитивних прикладів у сфері мистецтва, які мають вплив на оптимізацію знанневої, виконавської й педагогічної компетентностей. Глибинне занурення до означеної проблематики виявило дотичний ресурс праць, у яких науковці: С. Бобраков, В. Браїнин, Я. Кушка, М. Михаськова, А. Мукашева, Р. Нойманн, Н. Овчаренко, М. Плясова, А. Суркіна, Цзин Лю обговорюють перетин закордонних освітніх систем, їх паралелі, переваги чи розбіжності.

Наприклад, А. Козир вивчає зарубіжний досвід з проблеми формування професійної майстерності викладачів мистецьких дисциплін [6], О. Слободиська та Л. Василевська-Скупа – тенденцію створення соціокультурного простору, що забезпечує умови для ефективного

спілкування та налагодження зв'язків між різними соціальними, етнічними та культурними спільнотами за кордоном [11]; Л. Волинець – сучасний етап розвитку мистецької освіти в країнах ЄС, який характеризується новою концепцією та базується на партнерстві між освітніми, культурними та іншими відповідними міністерствами й організаціями, демонструє прагнення до відкритості у всіх проявах мистецтва [2]; О. Шевнюк – музичне мистецтво в Європі та оцінює опанування музики як окремої дисципліни, так і позакласної форми роботи. Дослідниця наголошує важливість підготовки майбутніх вчителів музики, застосування ними методів впливу на емоційне сприйняття учнів [12]; М. Гавран і Н. Жорняк – етапи полікультурної освіти в Польщі, опрацювання розвитку інших культур, їх сутності, взаємної співпраці [3].

Досвід провідних країн у сфері мистецької освіти підкреслює фундаментальну цінність мистецтва, яке відіграє ключову роль у збереженні культурної спадщини, ідентичності, відкритості до інших культур, толерантності та слугує стратегічним ресурсом для соціального, економічного та освітнього розвитку країн. Наприклад, Німеччина являє собою взірць країни з видатними досягненнями у сфері музичної освіти. Її система, що включає музичні школи (музичні гімназії) та музичні університети, базується на найвищих академічних стандартах. Державне управління здійснюється через авторитетні освітні й культурні інституції, зокрема Федеральне міністерство культури та медіа.

Німеччина демонструє активну підтримку численних культурних ініціатив та фондів, які відіграють ключову роль у розвитку музичної освіти. Українських вступників-вокалістів вона приваблює своїми широкими освітніми можливостями. Завдяки глибоким традиціям вокальної музики, країна пропонує до вступу різноманітні навчальні заклади за безкоштовним навчанням для аплікантів усього світу: від вищих шкіл музики (Мюнхенська вища школа музики і театру, Берлінська вища школа музики імені Ганса Айслера, Вища школа музики і танцю в Кельні, Лейпцизька вища школа музики і театру імені Фелікса Мендельсона, Вища школа музики та театру Гамбурга) до університетів (Берлінський університет мистецтв з особливим фокусом на інноваційних методах викладання, інтермедіальності та інтеграції сучасних мистецьких практик у навчальний процес; Інститут музичної педагогіки у складі Мюнхенської вищої школи музики і театру, що має сильну науково-дослідницьку базу, вивчає психофізіологію музикантів та інтелектуальний розвиток через звук; Веймарська вища школа музики імені Ференца Ліста – установа, що дивовижно поєднує класичну німецьку виконавську школу з передовою педагогічною думкою).

Тут можна обрати шлях вдосконалення виконавської майстерності для майбутньої кар'єри соліста, або ж зосередитись на теоретичних аспектах музики (педагогіка, психологія, історія та дидактика); Кельнська вища школа музики і танцю як найбільша музична академія в Європі пропонує прогресивний підхід до навчання, має надзвичайно варіативні програми з інструментального та вокального вишкілу майбутніх педагогів. Велика увага приділяється вивченню сучасної музики, сонористики, імпровізації та міжнаціональних освітніх моделей, що є надзвичайно актуальним для компаративістики досліджень систем ЄС, США та інших країн.

На відміну від суто виконавських напрямів, музична педагогіка в Німеччині дає повноцінне право захисту наукової дисертації на здобуття ступеня доктора філософії (PhD) в галузі музичної педагогіки.

Сучасні зарубіжні тенденції демонструють зближення програм виконавського й педагогічного напрямів: вищі школи додають більше теорії, а університети – практичного виконавства. Особливо цінним для майбутніх педагогів є обов'язкове стажування в провідних оркестрах та музичних школах Німеччини та Європи як досвід і реальна можливість для найобдарованіших здобувачів отримати рекомендації, перші пропозиції щодо працевлаштування, налагодити професійні зв'язки, що стануть запорукою успішного старту кар'єри.

Аналіз даних свідчить про те, що в польських музичних університетах найбільшою популярністю користуються спеціальності з диригування, вокалу, музикознавства, церковної музики, композиції, теорії музики та музично-хореографічні напрями (Варшавська музична академія ім. Фредерика Шопена, Катовіцька музична академія ім. Карола Шимановського, Краківська музична академія та Познанська музична академія ім. Ігнація Яна Падеревського).

Цікавим, на наш погляд, постає дослідження Г. Ніколаї щодо спільних історичних коренів музично-педагогічної освіти Польщі та України, в якому простежується їх розвиток від витоків до сучасності. В контексті євроінтеграції докторка наук аналізує підготовку вчителів музики за двома основними моделями: автономною, що передбачає спеціалізовану підготовку в педагогічних чи музичних закладах вищої освіти та інтегративною, яка поєднує музичну освіту в консерваторіях та університетах [9].

Пріоритетні напрями формування вокальної культури фахівців музичного мистецтва Польщі висвітлює Н. Шелепницька-Говорун, включно й найбільш ефективні підходи, які поширені у закладах вищої освіти, скажімо полікультурного як значної інтенсифікації міжкультурних контактів, формування у здобувачів толерантності до інших культур [13, 50]. А також застосування у їхній підготовці інших підходів: інтердисциплінарного як перенесення методів з однієї дисципліни в іншу, аксіологічного – формування духовної культури майбутніх фахівців; педевтологічного – опанування польськими музикантами-науковцями компетенцій вчителів музики, їхньої професійної спрямованості, моделювання роботи; популяризаційного – освіченості у напрямі популярної музики та впровадження її у навчальний блок; особистісно-орієнтованого – реалізації фахової діяльності, самопізнання, самовдосконалення вокалістів, усвідомлення ними педагогіко-технологічних апгрейдів; діяльнісного – виявлення високої працездатності здобувачів; індивідуального – об'єднання особистісних та суспільних інтересів, що дозволило Польщі зайняти місце серед провідних країн світу [13, 53-54].

Чехія пропонує також безкоштовну вищу музичну освіту в престижних закладах – Празькій консерваторії та Празькій академії виконавських мистецтв, які визнані найкращими музичними навчальними закладами країни та одними із провідних у Європі. Зокрема академія пропонує понад тридцять три музичні спеціалізації, серед яких найпопулярнішими вважаються вокал, продюсування та композиція, а також надає широкі можливості для вивчення музикознавства, історії та теорії музики, гри на інструментах, музичного менеджменту. Чеські університети фокусуються як на виконавському мистецтві, так і на музикознавстві.

Оскільки Австрія є батьківщиною класичної музики, вона природно стає провідним центром музичної освіти, що охоплює напрями композиції й виконавських мистецтв. Найвідоміші австрійські музичні заклади вищої освіти – Віденський університет музики й виконавського мистецтва, Консерваторія імені Шуберта у Відні та Моцартеум у Зальцбурзі – здійснюють набір вступників, що є досить конкурентним і вимагає значних зусиль, талантів і фінансової спроможності. Проте важливою особливістю австрійської освітньої системи становить безкоштовна музична освіта для малозабезпечених здобувачів, що незалежно від пільг, мають рівні можливості для набуття виконавських компетентностей.

Система музичної освіти у Франції перебуває під державним контролем, який реалізується через мережу консерваторій, що забезпечують комплексне академічне музичне навчання та охоплюють усі рівні – від базового до вищої освіти. Французька система музичної освіти вирізняється двома основними напрямками (традиційним та інноваційним). Паризька вища національна консерваторія музики й танцю, Ліонська консерваторія та Тулузький університет зберігають традиції класичної музичної теорії та музики доби романтизму, пропонують освіту найвищої якості, що приваблює талановитих вступників з усього світу. Франція з іншого боку набуває лідерства у сфері музичних інновацій, зокрема комп'ютерної та спектральної музики, що робить її зоною особливого тяжіння для сучасних виконавців і композиторів.

У даному контекстуальному ключі С. Бендікова опрацьовує соціокультурні та історичні особливості розвитку музичної освіти України та Ізраїлю, виявляє історичні передумови й особливості формування вокальних шкіл, ціннісне значення вокального мистецтва. Звернення вченою до вокальної традиції Давнього Ізраїлю виявляє її витоки у західній та східній культурах як універсального джерела пізнання художньо-емоційного й раціонального, що забезпечує формування гармонійного світогляду й передачу культурних цінностей поколінням. Музику й спів вона осмислює як єврейський філософський канон, що синтезує естетичне, сакральне й виховне начало в освітньому процесі [1, 11].

Отже українська та європейська системи мистецької освіти базуються на високому професіоналізмі викладачів, якісному методичному забезпеченні з галузевою спрямованістю та раціональним підходом до вивчення практичних дисциплін, що гарантує здобувачам якісне опанування профільних напрямів. Водночас у закладах Європи створюються необхідні умови для швидкого засвоєння матеріалу, жорсткого контролю за рівнем набуття знань, широкого застосування практичних форм та підвищених вимог до науково-педагогічних працівників, завдяки чому процес навчання стає надзвичайно ретельним.

Відбір викладачів відбувається виключно на конкурсній основі з обов'язковим врахуванням практичного досвіду й високої кваліфікації, що демонструє, наскільки важливими для закладу є оцінка особистісних професійно значущих якостей претендента на посаду. Серед пріоритетних діагностичних критеріїв переважають: впевненість у собі, реалістична самооцінка, здатність до самомотивації та самоконтролю, вміння керувати емоціями, мати відкритість до новацій, володіти такими якостями як толерантність, ініціативність, емпатія.

Оскільки напрямки розвитку в освітній та мистецькій галузях України ще не є досконалими, ці стандарти мають стати для них важливими орієнтирами.

Європейський досвід демонструє високу ефективність бінарних занять, де працюють два або більше викладачів. В українських закладах, навпаки, дисципліни часто існують паралельно, без взаємозв'язку. Наприклад, клас сольного співу відокремлений від акторської майстерності, сценічної підготовки, ансамблевого чи оркестрового формату, що зумовлено відсутністю відповідних кредитів у навчальних планах. Незважаючи на те, здобувачі беруть участь у таких формах діяльності як робота соліста з оркестром, хором, ансамблем чи хореографічним колективом, хоча й означене не завжди формалізовано в навчальному процесі.

В Україні після здобуття вищої освіти випускники не отримують гарантованого працевлаштування. Крім того, безкоштовне навчання стає все менш доступним, а навчання за контрактом вимагає значних фінансових витрат. Ці недоліки в освітній та мистецькій сферах спонукають українських музикантів здобувати освіту за кордоном.

Висновки і перспективи подальших розвідок. Українська музична освіта залишається однією з найсильніших у світі в плані базової виконавської підготовки, однак потребує запозичення західного досвіду в питаннях самоменеджменту митця та сучасних технологій звуковидобування. В її основі лежить міцна репродуктивна школа, в якій основний акцент робиться на технічній досконалості та збереженні національних традицій, проте спостерігається певний консерватизм у вивченні сучасної музики (електроакустики).

Європейська освіта, особливо в Німеччині та Франції є лідером у дослідженні сонорики та інтермедіальності. Майбутні співаки часто працюють із сучасною партитурою як із звуковим об'єктом, а наукова складова – музикологія – значно інтегрована у виконавство. Окрім вокальної підготовки, педагогіки й психології здобувачі вивчають музичний бізнес, маркетинг, самоменеджмент; велика увага приділяється імпровізації та композиції.

В українських мистецьких інституціях домінує модель «майстер – здобувач», де авторитет професора вважається незаперечним та сприяє спадковості, але іноді обмежує творчу автономію студента. В європейських же мистецьких закладах – панує студентоцентризований підхід, викладач виступає скоріше як коуч або ментор, а здобувач має сам обирати значну частину навчальних курсів та формувати власний індивідуальний градієнт розвитку.

Сучасний міжнародний досвід у підготовці бакалаврів мистецької сфери свідчить про те, що розвинені країни усвідомлюють величезну цінність мистецтва. Він розглядається як важливий інструмент для збереження національної та культурної спадщини, а також як ключовий фактор соціального, економічного та освітнього прогресу. Саме тому успішність мистецьких освітніх систем зазначених країн спонукає до вивчення їх передових методик, які можуть бути успішно інтегровані у вітчизняний навчальний процес бакалаврату.

References

1. Бендікова С. І. Музична освіта в Ізраїлі: історичний, теоретичний та методичний аспекти. Південноукраїнські мистецькі студії, 2023. № 2. С. 9-16.
Bendikova, S. I. (2023). Muzychna osvita v Izrayili: istorychnyy, teoretychnyy ta metodychnyy aspekty [Musical education in Israel: historical, theoretical and methodological aspects]. *South Ukrainian Art Studios*, 2, 9-16 [in Ukrainian].
2. Волинець Л. Тенденції розвитку загальної мистецької освіти в країнах Європейського Союзу. Порівняльно-педагогічні студії, 2009. № 2. С. 36-47.
Volynets, L. (2009). Tendentsiyi rozvytku zahal'noyi mystets'koyi osvity v krayinakh Yevropeys'koho Soyuzu [Trends in the development of general art education in the countries of the European Union]. *Studies in Comparative Education*, 2, 36-47 [in Ukrainian].
3. Гавран М., Жорняк Н. Полікультурний аспект професійної підготовки вищих навчальних закладів Канади та Польщі. Порівняльно-педагогічні студії. Інститут педагогіки Національної академії педагогічних наук України, 2014. № 2 (20). С. 85-90.
Gavran, M., Zhornyak, N. (2014). Polikul'turnyy aspekt profesynoyi pidhotovky vyshchikh navchal'nykh zakladiv Kanady ta Pol'shchi [The multicultural aspect of professional training in higher educational institutions in Canada and Poland]. *Studies in Comparative Education. Institute of Pedagogy of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine*, 2 (20), 85-90 [in Ukrainian].
4. Дудікова Л. В. Особливості професійної підготовки викладачів мистецьких дисциплін у контексті сучасних психолого-педагогічних вимог. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методи навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми, 2014. Вип. 37. С. 132-136.
Dudikova, L. V. (2014). Osoblyvosti profesynoyi pidhotovky vykladachiv mystets'kykh dystsyplin u konteksti suchasnykh psykholoho-pedahohichnykh vymoh [Peculiarities of professional training

- of teachers of art disciplines in the context of modern psychological and pedagogical requirements]. *Modern information technologies and innovative teaching methods in the training of specialists: methodology, theory, experience, problems*, 37, 132-136 [in Ukrainian].
5. Закон України «Про вищу освіту» (2014) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>.
Zakon Ukrayiny «Pro vyshchu osvitu» [Law of Ukraine «On Higher Education»]. (2014). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>. [in Ukrainian].
  6. Козир А. В. Аналіз зарубіжного досвіду з проблеми формування професійної майстерності викладачів мистецьких дисциплін. *Наук. часопис Нац. пед. ун-ту імені М. П. Драгоманова. Сер. № 14: Теорія і методика мистецької освіти: зб. наук. праць*. 4 (9), Ч. I, 2007. С. 88–92.
Kozyr, A. V. (2007) Analiz zarubizhnoho dosvidu z problemy formuvannya profesiynoyi mayster-nosti vykladachiv mystets'kykh dystsyplin [Analysis of foreign experience on the problem of forming professional skills of teachers of art disciplines]. *Scientific journal of the National Pedagogical University named after M. P. Dragomanov. Theory and methods of art education: collection of scientific works*, 14; 4 (9), 88-92 [in Ukrainian].
  7. Масол Л. М. Класифікація компетентностей як результату загальної мистецької освіти. Теоретичні та методичні засади неперервної освіти. Зелена Буковина, 2014. С. 23-24.
Masol, L. M. (2014) Klyasyfikatsiya kompetentnostey yak rezul'tatu zahal'noyi mystets'koyi osvity [Classification of competencies as a result of general art education. Theoretical and methodological foundations of continuing education]. *Zelena Bukovyna*, 23-24 [in Ukrainian].
  8. Мачинська Н. М., Стельмах С. С. Формування ключових компетентностей майбутніх фахівців у контексті вимог сучасного ринку праці. *Вісник Львівського університету. Вип. XX*, 2012. С. 115–122
Machynska, N. M., Stelmakh, S. S. (2012) Formuvannya klyuchovykh kompetentnostey maybut-nikh fakhivtsiv u konteksti vumoh suchasnoho rynku pratsi [Formation of key competencies of future specialists in the context of the requirements of the modern labor market]. *Bulletin of Lviv University*, XX, 115-122 [in Ukrainian].
  9. Ніколаї Г. Ю. Розвиток музично-педагогічної освіти в Польщі (XX століття): дис. ... д-ра пед. наук. Ін-т пед. освіти і освіти дорослих АПН України: Київ, 2008. 471 с.
Nikolai, G. Yu. (2008) *Rozvytok muzychno-pedahohichnoyi osvity v Pol'shchi (XX stolittya)*. [Development of musical and pedagogical education in Poland (XX century)]. [Diss. ... Doctor of Pedagogical Sciences, Institute of Pedagogical Education and Adult Education of the Academy of Sciences of Ukraine]. Kyiv [in Ukrainian].
  10. Сідлецька Т. А. Музична освіта в Україні: стан, проблеми, перспективи. Актуальні проблеми історії, теорії та практики художньої культури. Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв, 2012. № 29. С. 462-467.
Sidletska, T. A. (2012). Muzychna osvita v Ukrayini: stan, problemy, perspektyvy [Musical education in Ukraine: state, problems, prospects]. *Current problems of history, theory and practice of artistic culture. National Academy of Managers of Culture and Arts*, 29, 462-467 [in Ukrainian].
  11. Слободиська О. А., & Василевська-Скупа Л. П. Соціокультурний аспект мистецької освіти за кордоном. Науковий простір Європи. Статті та тези доповідей учасників Міжнародної науково-практичної конференції науковців, викладачів, практичних працівників, молодих учених та студентів 28-29 квітня 2021 р. Вінниця. С. 53-54.
Slobodyska, O. A., Vasylevska-Skupa, L. P. (2021) Sotsiokul'turnyy aspekt mystets'koyi osvity za kordonom [Sociocultural aspect of art education abroad]. *Scientific space of Europe. Articles and abstracts of reports of participants of the International Scientific and Practical Conference of Scientists, Teachers, Practical Workers, Young Scientists and Students April 28-29, 2021 Vinnitsa*, 53-54 [in Ukrainian].
  12. Шевнюк О. Мистецькі дисципліни в реформаційних процесах євроінтеграції. *Імідж сучасного педагога*, 2006. № 5-6 (64-65). С. 18.
Shevniuk, O. (2006) Mystets'ki dystsypliny v reformatsiynykh protsesakh yevrointehratsiyi [Artistic disciplines in the reformation processes of European integration]. *The image of a modern teacher*, 5-6 (64-65), 18 [in Ukrainian].
  13. Шелепницька-Говорун Н. М. Пріоритети у формуванні вокальної культури фахівців музичного мистецтва в Польщі. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*, 2021. № 197. С. 50-54. URL: <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2021-1-197-50-54>.

Shelepnytska-Govorun, N. M. (2021) *Priorytety u formuvanni vokal'noyi kul'tury fakhivtsiv muzychnoho mystetstva v Pol'shchi* [Priorities in the formation of vocal culture of musical art specialists in Poland]. *Scientific notes. Series: Pedagogical sciences*, 197, 50-54. URL: <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2021-1-197-50-54> [in Ukrainian].

Kostyukov Volodymyr

<https://orcid.org/0009-0001-7780-5195>

*Candidate of Pedagogical Sciences,
Senior Lecturer, Department of Vocal Performance,
Faculty of Arts named after Anatoly Avdievsky
(Kyiv, Ukraine) E-mail: volodymyr.udu@gmail.com*

ARTS EDUCATION AT THE BACHELOR'S LEVEL: EUROPEAN CONTEXT AND UKRAINIAN REALITIES

The article examines the structural organization of the arts sector in Ukraine, which is a determining factor for the formation of quality criteria in the process of training bachelors; substantiates the realities of national arts education, European experience and compares their educational initiatives; identifies steps to improve the arts sector at the bachelor's level.

The purpose of the work. *To highlight the current state of achievements and upgrade of arts education systems in Ukraine and abroad.*

Research methodology. *Theoretical exegesis of semantic, contextual, substantive discourse; synthesis, induction and deduction to substantiate the essence and structure of international educational and artistic content; polysystemicity – identifying synectics of artistic, pedagogical, cultural and educational activities of Ukrainian and foreign higher education institutions; comparative – measuring the features of the functioning of musical institutions in Ukraine and abroad; study and generalization of pedagogical experience – analysis of real teaching practices (implementation of sonorics, intermedial technologies) in Ukrainian and European higher education institutions.*

The scientific novelty of the publication lies in the implementation of a holistic comparative analysis of the content and technologies of training bachelors of art specialties in Ukraine and EU countries in the context of modern challenges (digitalization, intermediality and development of emotional intelligence); further development of the strategy for integrating European experience (in particular, the concept of an individual educational trajectory of a singer-interpreter) into Ukrainian higher school without losing national performing identity.

Conclusions. *Modern international experience in training bachelors in the art sphere indicates that developed countries are aware of the enormous value of art. It is considered an important tool for preserving national and cultural heritage, as well as a key factor in social, economic and educational progress. That is why the success of the art education systems of European countries encourages the study of their advanced methods, which can be successfully integrated into the domestic undergraduate educational process.*

Keywords: *national art education, undergraduate, European experience, values, innovations.*

Статтю надіслано у редакцію 01.04.2026

Рецензент: доктор педагогічних наук, професор **Ольга Щолокова**